

РЕШЕНИЕ

№ 74

гр. Варна, 11.03.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, III СЪСТАВ, в публично заседание на осми февруари през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Ванухи Б. Аракелян

Членове: Дарина Ст. Маркова
Женя Р. Димитрова

при участието на секретаря Ели К. Тодорова
като разгледа докладваното от Женя Р. Димитрова Въззивно търговско дело
№ 20213001000321 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК. Образувано е по въззивна жалба от „БАНКА ДСК“ АД, гр.София, чрез ю.к.Н., срещу решение №35/17.02.2021г. по т.д.№1012/2020г. по описа на Окръжен съд Варна, В ЧАСТТА, с която са отхвърлени предявените от „БАНКА ДСК“ АД срещу ИВ. Д. АЛ. искове за заплащане на сумите, както следва: за разликата над 37 119,72лв. до претендираните 39 740,64лв. представляваща главница по Договор за кредит за текущо потребление от 02.12.2015г.; ведно със законната лихва върху нея, считано от подаване на исковата молба до окончателното плащане на задължението; за разликата над 786,64лв. до пълния претендиран размер от 4025,04лв., представляваща договорна възнаградителна лихва и за сумата от 129,14лв. , представляваща лихвена надбавка за забава за периода от 06.02.2019г. до 07.10.2019г., както и в частта за разноските.

В жалбата се твърди, че решението в оспорената му част е неправилно и незаконосъобразно. Твърди се, че неправилно съдът е приел, че клаузата на т.8 от процесния договор на т.7.6 и т.7.7 от ОУ към него, в частта за едностранно изменение на възнаградителната лихва, поради отпадане на първоначалната преференция са неравноправни по смисъла на чл.143, т.11 от ЗЗП. Сочи се, че при внимателен прочит на клаузата на т.8 от договора е видно, че със същата е предвидено кредитът да се олихвява с променлив лихвен процент при два варианта: При изпълнение на Условието на „Договор за ползване на пакети Частно банкиране“ и приложенията към него и при неизпълнение на тези условия. Ясно е описано, че при спазване на условията лихвата ще се формира като сбор от две компоненти – стойността на 6-месечен SOFIBOR /върху който банката не може да оказва влияние/ и

фиксирана надбавка от 8,514%. При спазване на условията лихвата се е променяла само при промяна на пазарния индекс. Вещото лице по допуснатата счетоводна експертиза е установило, че за процесния период стойността на пазарния индекс е намалявала, което е довело и до намаляване на лихвата по договора за кредит. В същата точка ясно е посочено какво се случва и при неизпълнение на условията по пакета частно банкиране, а именно увеличава се надбавката на лихвения процент, като същата може да достигне до 13,694%. Начинът на формиране на лихвата остава непроменен – пазарния индекс плюс надбавка. Разликата е в увеличения размер на надбавката, което е резултат от неизпълнение на условията по договора за кредит. Предварително е посочено кога може да се изгуби преимуществото за ползване на ниската надбавка в лихвения процент, а именно ако два последователни месеца няма постъпления по разплащателната сметка възлизаща на погасителната вноска по кредита увеличена с 200лв. В заключението е посочено, че от месец април 2017г. кредитополучателят е в неизпълнение на условията по пакет частно банкиране. Посочено е още, че изрично в т.7.6 от ОУ е посочено, че при неизпълнение на условията за ползване на преференциална лихва, кредитополучателят губи правото на преференциите от датата на неизпълнението, а банката определя нов размер на месечната вноска, резултат от увеличения лихвен процент. В т.7.7 изрично е посочено как се определя размера на месечната вноска след загуба на преференциалната лихва. Всички посочени клаузи са ясни и разбираеми за клиента и не представляват уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност. Не са налице условията на чл.143 и сл. от ЗЗП за прогласяването им за нищожни. Клаузите не са и неравноправни, тъй като отпадането на привилегиата е резултат от неизправността на длъжника, а увеличаването на лихвата е ограничено до ставки, приложими за стандартни кредити, при което кредитополучателят не се поставя в по-неизгодна позиция. Размерът на задължението, при отчитане на посочените клаузи е посочено в т.3 от заключението по допуснатата ССЕ, като предявените искове са в установените от вещото лице размери. По същество се претендира отмяна на решението в оспорените му части и постановяване на друго, с което предявените искове да бъдат уважени в пълен размер. Претендира присъждане на направените по делото разноски и юрисконсултско възнаграждение.

Въззиваемата страна ИВ. Д. АЛ. с писмен отговор, чрез назначения му особен представител, оспорва жалбата като неоснователна. Излага, че решението в оспорените му части е правилно, законосъобразно и постановено въз основа на събраните по делото доказателства. Правилно съдът е приел, че в процесния договор за кредит липсва ясна методика, при която е извършено увеличението на лихвата. Доколкото договорът е сключен при наличие на Договор за частно банкиране, то логично е частният banker да следи да не бъде нарушаван договора и да уведомява длъжника при възникване на ситуации, вкл. и забава и нарушаване на договора. В т.13 от Приложението е вписано, че отнетите преференции се възстановяват, когато изискването за ползването им отново е изпълнено. Т.е. дори да е нарушен договора, то това не води до автоматично прилагане на увеличения лихвен процент за целия остатъчен период на кредита. От заключението се установява, че кредитополучателят е правил вноси в по висок размер и е надвнасял за

бъдещ период, поради което и преференцията е следвало да му бъде върната. Въззивникът/кредитор не е изпълнил задължението си да информира своевременно ответника за промяната в лихвения процент, не му е предоставил нов погасителен план, по който е следвало да бъдат заплащани сумите. Неуведомяването за отнемане преимуществото на преференциалната лихва е поставило длъжника в невъзможност да изпълнява задълженията си по договора и в неизгодно положение. По същество моли съда да отхвърли жалбата, потвърди решението в оспорените му части и му присъди направените разноски за адвокатско възнаграждение за въззивното производство.

Решението не е обжалвано и е влязло в сила, в частта, с която ИВ. Д. АЛ. е осъден да заплати на „Банка ДСК“ ЕАД сумата от 37119,72 лева главница по договор за кредит за текущо потребление от 02.12.2015 година и сумата от 786,64 лева, представляваща договорна възнаградителна лихва за периода от 05.01.2019 година до 07.10.2019 година, ведно със законната лихва върху главницата от датата на предявяване на иска -08.10.2019 година до окончателното плащане, както и сумата от 2752,83 лева, разноски, на осн. чл.78, ал.1 ГПК.

Съдът по предмета на спора съобрази следното:

Предявен е иск с правно основание чл.430 ТЗ.

В исковата молба на „Банка ДСК“ ЕАД се излага, че на 02.12.2015 година между „Банка ДСК“ ЕАД и ИВ. Д. АЛ. е сключен договор за кредит за текущо потребление за сумата от 50 000 лева, като срокът на издължаване на кредита е 120 месеца, считано от датата на неговото усвояване, а в т.8 от договора за кредит е уговорен размера и начина, по който се определя дължимата от кредитополучателя лихва – променлив лихвен процент в размер на 9,5% годишно, формиран от стойността на 6-месечен SOFIBOR, който към тогавашния момент е 0,986% и фиксирана преференциална лихва в размер на 8,514%, при изпълнение на условията по „Договор за ползване на пакети Частно банкиране на Банка ДСК ЕАД“. При нарушаване на условията кредитополучателят губи правото си да ползва преференциите изцяло или частично и приложимият лихвен процент се увеличава чрез увеличаване на надбавката, съгласно условията. Максималният размер, до който може да достигне лихвеният процент в резултат на неизпълнение на условията е променливият лихвен процент, приложим по стандартни потребителски кредити-в размер на 6-месечния SOFIBOR към съответната дата и фиксирана стандартна надбавка в размер на 13,694%. Кредитът е трябвало да се погасява с месечни вноски, съгласно погасителен план /приложение 1 към договора за кредит/, като падежна дата за издължаване на месечните вноски е 05-то число на месеца. Кредитът е бил усвоен на 02.12.2015 година безкасово-по разплащателната сметка на кредитополучателя, по която е следвало да се извършва и обслужването на кредита. Последното плащане е направено на 02.04.2019 година и е в размер на 800 лева, като след тази дата не са постъпвали суми, с които да се погасяват задължения по кредита. На 06.08.2019 година „Банка ДСК“ е подала заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл.417 ГПК, което е оставено без уважение по ч.гр.д13408/2019 година, като съдът е указал на заявителя, че в едномесечен срок от връчване на съобщението може да предяви осъдителен иск срещу

И.А., на осн. чл.415, ал.1, т.3 ГПК, като към датата на подаване на настоящата искова молба е налице забава от 244 дни и са просрочени 9 месечни вноски по кредита, както следва: всички вноски с падежи от 05.02.2019 година до 05.10.2019 година включително. Поради неплащането на вноските така както е уговорено в договора и съгласно погасителния план и допуснатата забава в плащанията на главница и/или лихва, която е над 90 дни към настоящия момент, на осн. чл.19.2 от Общите условия „Банка ДСК“ ЕАД има правото да превърне остатъка по кредита в предсрочно изискуем, като исковата молба представлява покана за плащане. С оглед обявяването на кредита за предсрочно изискуем кредитополучателя И.Д.а А. дължи сумите, както следва: 39470,64 лева, главница, ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното плащане на задължението; сумата от 4025,04 лева договорна /възнаградителна/ лихва за периода от 05.01.2019 година до 07.10.2019 година, както и сумата от 129,14 лева надбавка за забава за периода от 06.02.2019 година до 07.10.2019 година. Претендира и заплащането на направените по делото съдебно-деловодни разноски.

Ответникът И.А., чрез назначения особен представител оспорва исковите, като твърди, че уговорките, по отношение на лихвените проценти са неравноправни клаузи, били са неясни и кредитополучателя е бил подведен, тъй като не става ясно по какъв начин ще се изчислява лихвата и лихвения процент. От 05.05.2017 година всеки месец от постъпващите суми се погасяват предимно лихви, които са почти два пъти по-големи от тези, съгласно погасителния план. Ако е имало изменение на лихвените проценти то съгласно т.7.3 от общите условия кредитополучателят следва да представи актуализиран погасителен план. Твърди, че банката едностранно е променяла лихвените проценти, като не е уведомила за това кредитополучателя и не го е уведомила за размера на дължимите вноски, а е имало назначен личен банкер, който е следвало да го уведомява. Оспорва размера на главницата, като твърди, че поради неправилно отнасяне на сумите за главница и лихви е налице умишлено поставяне на кредита в забава към датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за незабавно изпълнение. Неясно е и защо са начислени възнаградителни лихви за периода преди април, 2019 година. Връчването на искова молба на особения представител не прави кредита предсрочно изискуем. Моли съдът да постанови решение, с което отхвърли предявените искове и присъди направените съдебно-деловодни разноски.

Съдът, след съвкупна преценка на представените доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Не се спори между страните, а и се установява от представения на л.6 договор за кредит за текущо потребление че на 02.12.2015 год. е сключен договор за кредит за текущо потребление, по силата на който „Банка ДСК“ ЕАД, в качеството на кредитодател е предоставила на ИВ. Д. АЛ., в качеството на кредитополучател, кредит в размер на 50 000 лева, със срок на издължаване 120 месеца, считано от усвояването му- т.2 от договора, и с падежна дата-05-то число на месеца. Лихвата по кредита е определена като променлив лихвен процент, в размер на 9,5 % годишно, формиран от стойността на 6-месечен SOFIBOR/EURIBOR 0,986% и фиксирана преференциална надбавка в размер на 8.514% при изпълнение на условията

по договора, като при нарушаване на условията кредитополучателят губи правото си да ползва преференциите изцяло или частично, а приложимият лихвен процент се увеличава, чрез увеличение на надбавката, съгласно условията. Лихвеният процент се променя с промяната на 6 месечен SOFIBOR , при предпоставките, по реда и в сроковете, посочени в Общите условия, като крайният лихвен процент не може да бъде по-нисък от размера на фиксираната стандартна надбавка. Средствата по кредита се предоставят за усвояване по разплащателна сметка на кредитополучателя № BG84STSA93000023097285 с титуляр И.А..

Неразделна част от договора са общите условия за предоставяне на кредити за текущо потребление, които кредитополучателя е получил и е приел с подписването на договора. Съгласно чл.19.2 от ОУ, при допусната забава в плащанията на главницата и/или лихвата над 90 дни, целият остатък от кредита става предсрочно изискуем и се отнася в просрочие, като остатъка от кредита се олихвява с договорения лихвен процент с надбавка от 10 пункта, като в т.20.1 са посочени случаите, при които банката може да обяви кредита за предсрочно изискуем.

Между страните е налице и договор за ползване на пакетите „Частно банкиране“, като неразделна част е приложение 1 към договора – условия по пакет „Частно банкиране златен“.

Не се спори по делото, а видно и от приетото по делото заключение на съдебно- счетоводната експертиза, кредитът е усвоен изцяло на 02.12.2015 година, като счетоводната операция е отразена и в заемната сметка на кредитополучателя. Към датата на подаване на исковата молба – 08.10.2019 година не са погасени 9 бр.анюитетни вноски в общ размер на 6573, 82 лева, а забавата е 243 дни. Размерът на непогасената главница е 39740,64 лева, а лихвата 4025,04 лева, размерът на надбавката е 129,14 лева.

Гореустановената фактическа обстановка обуславя следните правни изводи:

По предявения иск с правно основание чл.430 ТЗ, ищецът следва да установи при условията на пълно и главно доказване съществуването на изискуемо вземане по договор за банков кредит в претендираните размери, възникнало на предявеното основание, а длъжникът - да изчерпи и докаже възраженията си срещу вземането.

Установява се по безспорен начин наличието на облигационно правоотношение по договор за банков кредит, по силата, на който банката е предоставила на физическото лице И.А. сума в размер на 50 000 лева, за която се установява, че е изцяло усвоена, поради което за кредитополучателя е възникнало задължението да заплати на банката кредитодател заетата сума на вноски, съгласно погасителен план, уговорен между страните.

Доколкото от страна на кредитополучателя е направено възражение относно приложимия лихвен процент от заключението на вещното лице се установява, че във всички варианти, които са изчислени относно дължимия лихвен процент, дори в най-благоприятния за кредитополучателя лихвен процент към датата на подаване на исковата молба е налице забава на вноски, повече от 90 дни, поради което за банката се е породило правото да упражни чрез едностранно волеизявление, отправено до страната превръщането на

кредита в предсрочно изискуем, което същата е упражнила чрез връчване на препис от исковата молба.

Това право на банката е уговорено между страните в т.19.2 от ОУ, че при допусната забава в плащанията на главницата и/или лихвата над 90 дни, целият остатък от кредита става предсрочно изискуем и се отнася в просрочие, като остатъка от кредита се олихвява с договорения лихвен процент с надбавка от 10 пункта, като в т.20.1 са посочени случаите, при които банката може да обяви кредита за предсрочно изискуем.

Основният спорен въпрос е дали връчването на това изявление може да бъде направено на особения представител, като съдът споделя даденото разрешение по т.д.193/18 година на ВКС, в което е прието, че с връчването на особен представител на исковата молба страната е упражнила потестативното си право.

Съгласно чл.8 от сключения договор за кредит, кредитополучателя заплаща лихва, определена като променлив лихвен процент, в размер на 9,5 % годишно, формиран от стойността на 6-месечен SOFIBOR/EURIBOR 0,986% и фиксирана преференциална надбавка в размер на 8.514% при изпълнение на условията по договора, като при нарушаване на условията кредитополучателят губи правото си да ползва преференциите изцяло или частично, а приложимият лихвен процент се увеличава, чрез увеличение на надбавката, съгласно условията.

Кредитополучателят И.А. попада под приложното поле на Закона за защита на потребителите /ЗЗП/, доколкото отговаря на дефиницията за "потребител" по смисъла на § 13, т.1 от ДР на ЗЗП. Съгласно чл.143 ЗЗП, неравноправна е всяка уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, при определените примерно изброени от законодателя хипотези в т.1-19 на тази разпоредба. На основание чл.146, ал.1 ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално, като съгласно чл.146, ал.1 ЗЗД не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, като тежестта за доказване, че дадена клауза е индивидуално уговорена е на банката – чл.146, ал.4 ЗЗП.

С постановени по реда на чл.290 ГПК решения, ВКС на РБългария е приел, че е допустима уговорката в договор за кредит, предвиждаща възможност за увеличаване на първоначално уговорената лихва, само ако тя отговаря на следните кумулативни условия: обстоятелствата, при чието настъпване може да се измени лихвата, трябва да са изрично уговорени в договора или в ОУ; тези обстоятелства следва да са обективни, т.е. да не зависят от волята на кредитора; методиката за промяна на лихвата да е подробно и ясно описана в договора или ОУ- чл.144, ал. 4 ЗЗП, т.е. да е ясен начина на формиране на лихвата; при настъпването на тези обстоятелства да е възможно както повишаване, така и понижаване на първоначално уговорената лихва, като ако е предвидена възможност само за повишаване, това води до значително неравновесие между правата и задълженията на страните по договора.

С решение № 77 от 22.04.2015г. по гр.д.№ 4452/2014г. на Шг.о.е даден отговор на въпроса за приложението на предвиденото в чл.143, ал.3, т.1 ЗЗП изключение от правилото за неравноправност на клаузи, даващи право на търговеца да завишава в значителна степен цената на стоката, без потребителят да има право да се откаже от договора, по отношение на сделките с ценни книжа, финансови инструменти и други стоки и услуги, чиято цена се изменя поради външни и независещи от търговеца фактори /въздействие на свободен пазар и/или държавен регулатор/. Изведено е, че за преценката дали е налице изключението от общия принцип за неравноправност, е необходимо методът за индексирание и промяна на цените да е описан по ясен и недвусмислен начин и потребителят да е получил достатъчно конкретна информация как търговецът може едностранно да промени цената. С решение № 424 от 02.12.2015г. по гр.д.№ 1899/2015г. по реда на чл.291, т.1 ГПК е обявена за правилна практиката, че не е достатъчно за приложението на изключението по чл.144,ал.3,т.1 ЗЗП посочването в спорната договорна клауза на обективните обстоятелства, независещи и извън контрола на банката, които могат да доведат до промяна на размера на лихвения процент по кредита, а следва да са отнапред установени и методиката и математическият алгоритъм за начина на формиране на изменението, и обвързаността на конкретния размер на промяната на лихвата с конкретния размер на изменението на пазарния индекс, за да се предотврати възможността търговецът да изменя произволно размера лихвата по кредита без да се съобрази с конкретното променено ниво на лихвения процент на финансовия пазар.

Видно от уговорката в т.8 от договора за кредит страните са постигнали споразумение, че лихвеният процент е преференциален и се прилага само при условие, че се спазват условията по договор за ползване на пакети Частно банкиране на „Банка ДСК“ ЕАД, като при нарушаване на условията кредитополучателят губи правото си да ползва преференциите, като видно от Общите условия т. 7.6. е, че в този случай кредиторът определя нов размер на месечната вноска за лихва и/или главница. Така посоченото в общите условия право на кредитора да определи едностранно размера на надбавката и съответно лихвения процент, не е достатъчно за приложението на изключението по чл.144,ал.3,т.1 ЗЗП, тъй като не е описано по ясен и недвусмислен начин как кредиторът определя размера на надбавката, поради което не може да се приеме, че потребителят е получил достатъчно конкретна информация за промяната в цената и клаузата се явява нищожна.

Нищожността на отделната уговорка не влече след себе си нищожност на договора, поради което отношенията между страните по повод кредита следва да се определят при първоначалните условия на договора, съобразно изчисленията на вещото лице. Исковете следва да се отхвърлят за разликата над 37 119,72лв. до претендираните 39 740,64лв. представляваща главница по Договор за кредит за текущо потребление от 02.12.2015г.; ведно със законната лихва върху нея, считано от подаване на исковата молба до окончателното плащане на задължението; за разликата над 786,64лв. до пълния претендиран размер от 4025,04лв., представляваща договорна възнаградителна лихва и за сумата от 129,14лв. , представляваща лихвена надбавка за забава за периода от 06.02.2019г. до 07.10.2019г.

Поради съвпадане на правните изводи на двете инстанции решението на първоинстанционният съд следва да бъде потвърдено.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение №35/17.02.2021г. по т.д.№1012/2020г. по описа на Окръжен съд Варна, В ЧАСТТА, с която са отхвърлени предявените от „БАНКА ДСК“ АД срещу ИВ. Д. АЛ. искове за заплащане на сумите, както следва: за разликата над 37 119,72лв. до претендираните 39 740,64лв. представляваща главница по Договор за кредит за текущо потребление от 02.12.2015г.; за разликата над 786,64лв. до пълния претендиран размер от 4025,04лв., представляваща договорна възнаградителна лихва и за сумата от 129,14лв. , представляваща лихвена надбавка за забава за периода от 06.02.2019г. до 07.10.2019г.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от съобщението до страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____